

**ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹**

นริศรา ทวีกลีธรรม²

จากการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักประชาธิปไตยกับหลักนิติธรรม/นิติรัฐที่มีต่อประชาชน รวมทั้งหลักเกณฑ์การจำกัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลในการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาทำให้ทราบว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมา ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยจึงต้องได้รับการถ่วงดุลและควบคุมสมบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติและคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน โดยได้มีการบัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 หลังจากนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขลักษณะต้องห้ามบางประการ เพื่อให้เหมาะสมและเป็นไปตามสภาพสังคมในยุคนั้น ๆ เรื่อยมา เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ปรับปรุงบัญญัติลักษณะต้องห้ามหลายประการ ใหม่ เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น บางกรณีเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 8 และในหลายกรณีเป็นการบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารบ้านเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลเข้ามาบริหารบ้านเมือง และจากการศึกษาพบว่าในการกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พุทธศักราช 2560 นี้ กำหนดห้ามบุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการกำหนดลักษณะต้องลักษณะนี้ขึ้นเป็นครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญไทย ก็เพื่อมุ่งหมายมิให้บุคคลดังกล่าวอาศัยอำนาจช่องทางในความเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นใน กิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนในการหาเสียงเลือกตั้งหรือสนับสนุนตนเองหรือพวกพ้องหรือใส่ร้าย บุคคลอื่นและอาจเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และกำหนดโทษของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวเป็นโทษทางอาญาจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาทถึง 200,000 บาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดเวลาถึง 20 ปี

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลทางการเมือง มีปัญหา เรื่องผู้มีอำนาจพิจารณาหลายองค์อำนาจ และมีการกำหนดโทษที่ร้ายแรงเกินกว่ากรณี ดังปัญหาที่จะได้กล่าว ต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งการจำกัดสิทธิของบุคคลในทางการเมือง การกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคล ในการสมัครรับเลือกตั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดลักษณะต้องห้าม ของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมุ่งจำกัดสิทธิของบุคคลเพราะเหตุประกอบ อาชีพเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ เป็นการบัญญัติกฎหมายขัดต่อ หลักสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน ประเภทสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งยังเป็นการจำกัด สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่มีฐานคิดที่ตั้งอยู่บนหลักของความเสมอภาค และในทางกลับกันก็เป็นการ จำกัดทางเลือกของประชาชนในการเลือกตัวแทนจากบุคคลบางกลุ่มหรือบางอาชีพที่มีความตั้งใจในการ อาสาเป็นตัวแทนประชาชนเพื่อทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่สอดคล้องกับหลักการเลือกตั้ง อย่างทั่วถึงหรือหลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป รวมถึงหลักสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งหลักสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ศึกษาจึงนำลักษณะต้องห้ามของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) มาพิจารณาถึงการตรากฎหมายจำกัด สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ต้องสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน 3 ประการ คือ 1) หลักความเหมาะสม เมื่อนำมาตรการดังกล่าวมาพิจารณากับการจำกัดสิทธิผู้จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเหตุเพราะ ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนใด ๆ แล้ว วัตถุประสงค์ของ ข้อจำกัดสิทธิดังกล่าวเพื่อถ่วงดุลคุ้มครองคุณสมบัติเบื้องต้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น จะปฏิบัติหน้าที่อย่าง ซื่อสัตย์ สุจริต มีความประพฤติ และคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน เห็นว่า การจำกัดสิทธิ

สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวจึงเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการตราบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิของบุคคล เพราะแม้หากไม่มีการบัญญัติข้อกำหนดสิทธิของบุคคลดังกล่าว ก็มีกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 กำหนดถึงบทลงโทษของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้สื่อที่ตนเป็นเจ้าของในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งหรือใส่ร้ายผู้สมัครอื่นเป็นกฎหมายที่เหมาะสมในการกำกับการทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว 2) หลักความจำเป็น เมื่อพิจารณาจากมาตรการของการจำกัดสิทธิของบุคคลผู้จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเหตุเพราะประกอบอาชีพเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) เห็นได้ว่า องค์กฤษฎีกาบัญญัติสามารถที่จะใช้มาตรการที่เหมาะสมหรือมาตรการอื่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมมากกว่าการจำกัดสิทธิของบุคคลตั้งแต่การสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุบุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน เพราะไม่อาจคาดหมายได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ จึงเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลทางการเมือง และกรณีนี้ถือว่าองค์กฤษฎีกาบัญญัติไม่เลือกที่จะเอามาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดมาบัญญัติเป็นกฎหมาย เป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็น และ 3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เห็นว่า การตรากฎหมายขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ที่มหาชนจะได้รับน้อยกว่าประโยชน์ที่เอกชนจะต้องสูญเสียไป เหตุของการจำกัดสิทธิเพียงเพราะบุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนใด ๆ เพียงเพื่อป้องกันมิให้อาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่บุคคลใดเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และใช้อำนาจครอบงำสื่อมวลชนอันจะทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง จึงบัญญัติกฎหมายออกมาจำกัดสิทธิและเมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างการจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะแล้ว มีลักษณะที่กระทบต่อสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจนเกินสมควรแก่เหตุและไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง

ประเด็นปัญหาที่สองเกี่ยวกับผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ได้กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ ในหลายกรณีมีทั้งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลฎีกา และศาลรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดปัญหาในการ

ใช้อำนาจของผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีบุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ มีปัญหาในการบังคับใช้ในเรื่องของการตีความว่าการประกอบกิจการของเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนว่ามีความหมายกว้างหรือความหมายแคบ เพียงใด “การเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” ครอบคลุมถึงกรณีของเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการซึ่งได้จดทะเบียนนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการโรงพิมพ์ รับพิมพ์หนังสือจำหน่ายและออกหนังสือพิมพ์ หรือประกอบกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ โดยมีได้มีการประกอบกิจการเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ในทางข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นการตีความกฎหมายที่มีขอบเขตกว้างเกินไปจนกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน อีกทั้ง การที่เรื่องเดียวกันมีผู้พิจารณาที่แตกต่างกันสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในหลักการตรวจสอบ และความไม่เป็นเอกภาพของการบังคับใช้กฎหมายของศาล

ประเด็นปัญหาที่สามการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งที่ถือเป็นสาระสำคัญของสิทธิของพลเมืองในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยส่วนใหญ่ยังคงมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยมีอำนาจเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสำหรับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยประเทศไทยก็มีบทบัญญัติของกฎหมายเลือกตั้งที่ให้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมาตั้งแต่มีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งฉบับแรกที่ตราไว้เมื่อ พ.ศ. 2475 แสดงให้เห็นว่า แม้สิทธิเลือกตั้งซึ่งหมายความรวมทั้งสิทธิออกเสียงหรือลงคะแนนเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จะเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่จะแสดงเจตจำนงในการมีส่วนร่วมในการปกครองผ่านทางตัวแทนหรือผู้แทน อันถือเป็นแก่นสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่หากมีการกระทำที่ทำให้เจตจำนงของประชาชนในการใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางการเลือกตั้งบิดเบือนไปอย่างแท้จริงหรือทำให้การแสดงเจตจำนงไม่เป็นไปโดยอิสระ ย่อมควรจะเป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ เพียงแต่การกระทำบางอย่างไม่น่าจะถึงกับมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงเจตจำนงของประชาชน ย่อมไม่ควรเป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้ง กรณีเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) ซึ่งถือว่าห่างไกลต่อการบิดเบือนการแสดงเจตจำนงของประชาชน แต่กลับมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 ถึง 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ กฎหมายยังบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด 20 ปีอีกด้วย และปัญหาที่สำคัญ คือ เรื่องความได้สัดส่วนระหว่างการกระทำที่เป็นเหตุให้

เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกับมาตรการการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้กระทำความผิดกระทำการในฐานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับฐานะของผู้นั้นที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยแต่อย่างใด ฉะนั้น หากจะลงโทษผู้กระทำการข้างต้นก็ควรจะกระทำต่อสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลโดยการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้ง หากจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย่อมเป็นการเกินกว่าความจำเป็น เนื่องจากสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแตกต่างหากออกไปจากสิทธิเลือกตั้ง เมื่อเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งย่อมชอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการบังคับและสาเหตุ นอกจากนั้น สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนส่วนใหญ่ของรัฐเป็นผู้ทรงสิทธิ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งย่อมมีสิทธิเลือกตั้งซ้อนกันด้วย เมื่อการกระทำที่เป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเกิดจากการกระทำในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ควรที่จะเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก็เพียงพอและจำเป็นแล้ว

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ผู้ศึกษาพบว่ามิข้อเสนอแนะ คือ

1. การจำกัดสิทธิของบุคคลในทางการเมือง ผู้ศึกษาเห็นว่าควรยกเลิก มาตรา 98 (3) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ...”

ควรกำหนดให้ผู้สิทธิเลือกตั้งทุกคนเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามเจตนารมณ์ของตน ให้สอดคล้องกับหลักการเลือกตั้งอย่างทั่วถึงและสามารถใช้สิทธิในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย อีกทั้งในการสมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 กำหนดถึงบทลงโทษของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ใช้สื่อในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งหรือใส่ร้ายผู้สมัครอื่น การกระทำดังกล่าวเป็นการหาเสียงที่มีลักษณะใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง เป็นกฎหมายที่กำกับการกระทำของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการเฉพาะอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องถึงขนาดกำหนดลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้ง กรณีที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนแต่อย่างใด

2. ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไข มาตรา 49 และมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ที่บัญญัติกำหนดผู้มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เดิม ให้อำนาจ “ศาลฎีกา” พิจารณาลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เฉพาะช่วงเวลาก่อนได้รับเลือกตั้ง

แก้ไขเป็น ให้อำนาจ “ศาลรัฐธรรมนูญ” เป็นผู้พิจารณาลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งช่วงเวลาก่อนได้รับเลือกตั้งและภายหลังที่ได้รับเลือกตั้งแล้ว

เพื่อให้ผู้วินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทุกกรณี เกิดเอกภาพในคำวินิจฉัยให้มีแนวทางเดียวกัน ไม่ควรให้เพียงคำวินิจฉัยผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด ในกรณีที่ไม่มีผู้โต้แย้ง แต่ต้องเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจขององค์กรอิสระโดยศาลด้วย และเห็นว่าอำนาจในการวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ควรเป็นอำนาจของศาลฎีกา เนื่องจากการวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลทางการเมืองตามหลักกฎหมายมหาชน ควรให้องค์กรที่มีความรู้ความสามารถในทางมหาชนเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมและเป็นผู้ตีความเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

3. การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) ผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไขผู้มีอำนาจพิจารณาในการลงโทษ อัตรโทษและการเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 151 ดังนี้

3.1 เดิม ผู้มีอำนาจพิจารณา คือ “ศาลยุติธรรม”

แก้ไขเป็น ผู้มีอำนาจพิจารณา เป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ”

3.2 เดิม อัตรโทษ “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 200,000 บาท”

แก้ไขเป็น “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท”

3.3 เดิม “ให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนด 20 ปี”

แก้ไขเป็น “และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนดไม่ 5 ปี”

เนื่องจากผู้กระทำความผิดกระทำการในฐานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับฐานะของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หากจะลงโทษผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายตามบทบัญญัติดังกล่าวก็ควรจะกระทำต่อสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลโดยการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น หากจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งย่อมเป็นการเกินกว่าความจำเป็น เมื่อเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งย่อมชอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการบังคับและสาเหตุ เมื่อการกระทำที่เป็นเหตุให้เพิกถอนสิทธิเกิดจากการกระทำในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ควรที่จะเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก็เพียงพอและจำเป็นแล้ว โดยให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาในเรื่องการจำกัดสิทธิของบุคคลทางการเมืองในเรื่องการจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนการกำหนดโทษทางอาญาไม่ควรกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ แต่ควรเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาตามความเหมาะสมในพฤติการณ์แห่งคดี

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547.

ชุดิกาญจน์ สายอุดมสำห. “ปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.” วารสารรมยสาร 16,3, (กันยายน – ธันวาคม 2561) : 53.

บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ. “หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายของเยอรมันและฝรั่งเศส.” วารสารกฎหมายรัฐธรรมนูญ, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2542) : 40

ลำไผ่ ภริมย์กิจ. “การจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยทักษิณคดีคณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

สิริกร สายสิน “ปัญหาการจำกัดสิทธิของบุคคลที่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร” วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยทักษิณคดีคณะนิติศาสตร์, สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2560.